

STAN KOŚCIOŁA PELIKAŃSKIEGO I PLEBANII JEGO
NA ROZKAZ JAŚNIE OŚWIECONEGO KSIĄŻĘCIA
JM. IGNACEGO JAKOBA MASSALSKIEGO BISKUPA
WILEŃSKIEGO CZASU GENERALNEJ DZIEKAŃSKIEJ
WIZYTY OPISANY W ROKU TYSIĄC SIEDMSET
OŚMDZIESIĄT TRZECIM

Kościół nazwiskiem Pelikany od jezuitów quondam postawiony, ad praesens od wielm. Kwinty pisarza ziemskiego brasławskiego na inne miejsce przeniesiony i do trzeciej części powiększony; jest oraz erygowany pod tytułem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, gontami pokryty. Wchodząc do kościoła drzwi na zawiasach, z zamkiem wewnętrznym, klamką i probojami. Ołtarzów trzy: 1-mo. Ołtarz wielki ma obraz Matki Najświętszej, trzymającej na ręku swoim malutkiego Jezusa, na płótnie malowany, stary, w ramach drewnianych; firanki przy nim białe kitajkowe; mensa drewniana z bierwionków zrąbiona, na dwóch gradusach osadzona, przy niej antepedium drewniane filongową robotą. Przed tym ołtarzem kratki drewniane, z drzwiczkami na zawiasach, wpoprzek kościoła, presbyterium oddzielające. [2-do.] Od tych kratek idąc, po prawej ręce ołtarz z mensą drewnianą, na optykę malowany na płótnie; ma w sobie obraz ś. Franciszka w ramki oprawiony, bez żadnej ołtarzowi przyzwoitej ozdoby i akomodacyi. [3-tio.] Po lewej zaś [l. 237v] stronie takież we wszystkim ołtarz, bez najmniejszej ekscypcyi, mający w sobie obraz ś. Ignacego w ramkach czerwono malowanych; pod tym obrazem figura stara zbutwiała Ukrzyżowanego Pana Jezusa, druga figura na śródku kościoła, trzecia – do noszenia podczas procesyi. Okna w tym kościele cztery. Zakrystyja ma w sobie okna szklane niewielkie dwa, drzwi na zawiasach dwoje, jedno z cmentarza, drugie od kościoła, z zamkami wewnętrznymi. W tym kościele ani altaryi żadnej, ani obrazu cudownego nie ma. Sam kościół nie konsekrowany, ale benedykowany.

SPRZĘT KOŚCIOŁA TEGO

		Waga		
		Grzywny	Łoty	¼ łoty
<u>Argenteryja</u>	Puszka srebrna cum operculo, intus wyzłacana et foris według potrzeby, waży	2	7	¾
	Kielich z pateną srebrne, intus wyzłacane, ważą	1	13	–
	Patenka do chorych srebrna, waży	–	7	¼
				Sztuki
Monstrancja miedziana z promieniami, pozłacana, z melchizedechem srebrnym pozłacanym,			N°	1
Lampa miedziana posrebrzana, w kościele wisząca,			N°	1
<u>Aparaty</u>	Ornat lustrynowy czarny z kolumną gingasową w kolorze grygrynowym z taśmą białą płócienną, cum apparamentis			1
	Ornat sztofowy biały z kolumną grodeturową karmazynową, z galonem srebrnym, takóž cum apparamentis			1
	Ornat biały kitajkowy stary, z manipularzem i stułą podartą			1
	Ornat czerwony, z stułą, manipularzem, z aparatem na kielich			1
	Ornat fioletowy kamlotowy cum omnibus attinentiis			1
	Ornat biały stary			1
	Kapy dwie, jedna kitajkowa świetna, a druga kamlotowa żałobna,	N°		2
	Bursa, co do chorych się używa, sukienna			1
	Antepedium kałamejkowe z fręzelką jedwabną,	N°		1
<u>Bielizna</u>	Alba jedna nowa, druga używana,		N°	2
	Komż cieńszych trzy, grubszego płótna trzy,		N°	6
	Obrusów starych i nowych do nakrywania ołtarzów		N°	4
	Ręczników sztuk		N°	6
	Humerałów starych i nowych sztuk		N°	4
	Puryfikaterzów starych sztuk		N°	14
	Korporałów sztuk		N°	10
<u>Księgi</u>	Mszał rzymski nowy			1
	Mszalik rekwijalny			1

	Chorałwie świetne harusowe z obrazami i na drewnach, ale bez sznurów		2
[Reszta sprzętu]	Lichtarzyków cynowych niewielkich par 2,	sztuk	4
	Lichtarżów drewnianych malowanych w różne kolory par 6,	sztuk	12
	Cyborium drewniane na wielkim ołtarzu quondam pozłacane, zamczyste		1
	Przy nim lichtarzyków blaszanych par trzy,	sztuk	6
	Przy tymże lavacrum cynowe stojące		1
	Turybularzyk mosiężny zepsuty jeden, łódka do niego blaszana z łyżeczką, także blaszana, jedna,	sztuk	3
	Dzwonków małych przy ołtarzach dwa, w kopule sygnaturka 1,	sztuk	3
	Dzwonów w dzwonnicy zawieszonych – większy 1, mniejszy 1,	sztuk	2
	Ambona drewniana malowana		1
	Konfesyjonalik stary 1, ławeczka do słuchania spowiedzi 1,	sztuk	2
[Reszta sprzętu]	Obrazów starych przy ścianach		4
	Rezurekcyja z drzewa rżnięta		1
	Dzbanek blaszany zamiast lawaterza		1
	Żelazo do pieczenia opłatków		1
	Cyrkuł do wyrzynania hostyi żelazny		1
	Cyrkuł do wyrzynania opłatków na komunikanty		1

Lampa nie zawsze się pali, tylko czasu nabożeństwa, iż funduszu na to nie ma. Pozytew na chórze stary, ale jeszcze do użycia zdatny.

SZPITAL

Szpitalu zabudowanego udzielnego nie ma, ubogich jednak kościołowi służących jest trzech, którzy z jałmużny od parafijanów żyją. [l. 238v]

PLEBAN

Jks. Kazimierz Tomaszewicz, urodzony w powiecie brasławskim, edukowany w seminarium diecezjalnym wileńskim. Wyświęcony w roku 1774 na prowizyjną jks. Zygmunta Łastowskiego plebana ikazińskiego. Liczy sobie lat 34. Posyduje to beneficjum pelikańskie od roku 1780.

BRACtwo

Bractwa żadnego ani zakonników, ani sum, ani dokumentów, ani biblioteki funduszowej nie ma.

PLEBANIJA

Plebanija drewniana, w roku 1781 zabudowana, mająca w sobie dla rezydencyi jks. plebana izbę i komorę. Naprzeciwku – dla ludzi piekarnię i komorę. Przy tejże świronek na złożenie, stajenka dla koni i chlewek jeden. Ta plebanija iż jest nowego funduszu Komisji Edukacyjnej, nie ma przeto ani folwarku, ani poddaństwa, ani żadnych gruntów, prócz kawałka ziemi na ogród wydzielonego od dworu.

PARAFIJA

Parafia pelikańska graniczy wkoło z innemi, idque z opeską o pół mili, z widzską o mil dwie, z dryświatską o półtorej mili i z daugieliską takież. Rozciąga się wzdłuż na półtorej mili, wszerz na pół mili. Najdalej więc parafijanom do kościoła parafijalnego półtorej mili. Kolacyja należy do w. jp. Kwinty pisarza ziemskiego brasławskiego, starosty mitawskiego, przez konstytucyjną sejmową.

OPISANIE PARAFII

		Mile			
<i>W. jm. pana Kwinty pisarza ziemskiego brasławskiego, starosty mitawskiego</i>					
<u>Dwór</u>	Pelikański	–	–	<u>Wsie</u>	Podruksze 1 ½
<u>Miasteczko</u>	Miluńce przy kościele	–	–		Macejbiszki – ½
	Rymoszany	–	⅛		Juciszki – ¼
	Wojnińce	–	⅛		Obolikszy – ½
<u>Wsie</u>	Misańce	–	¾	<u>Zaścianki</u>	Przy Białej
	Dworzyszcze	–	¾		Karczmię – ¼
	Szawłowszczyzna	1	–		Ignaciszki – ¼
					Pasałaniszki – ¼

[l. 239]

*W. jm. pana Żynki strażnika
powiatu brasławskiego*

<u>Dwór</u>	Podrusze	1	–
	Murmiszki	–	$\frac{3}{4}$
<u>Wsie</u>	Jaseniszki	1	–
	Alksniszki	–	$\frac{3}{4}$
	Alekseja	1	$\frac{3}{4}$
	Paparciszki	–	$\frac{3}{4}$
	2 zaścianki bez nazwiska	–	$\frac{3}{4}$
	Jodziszki	–	$\frac{3}{4}$
<u>Zaścianki</u>	Przy starym młynie	–	$\frac{3}{4}$
	Żwiry	1	–
	Przy nowym młynie	–	$\frac{3}{4}$
	Żermanista	–	$\frac{3}{4}$
	Zażermanista	–	$\frac{3}{4}$

*W. jejm. pani Jarockiej
czesnikowy brasławskiej*

<u>Dwór</u>	Stołpowszczyzna	–	$\frac{1}{2}$
	Muszykle	1	–
<u>Wsie</u>	Komorowszczyzna	–	$\frac{3}{4}$
	Matejkiany	1	–

*W. jm. pana Wyrwicza wojskiego
inflantskiego*

<u>Dwór</u>	Wazbuny	1	–
<u>Wieś</u>	Komorowszczyzna	–	$\frac{3}{4}$

Ichm. panów Wyrwiczów

<u>Okolica</u>	Matejkiany	1	–
----------------	------------	---	---

*Ichm. panów Wyrwiczów,
w zastawie jp. Ostaniewicza*

<u>Zaścianek</u>	Kwidziszki	–	$\frac{1}{2}$
------------------	------------	---	---------------

*Jo. księcia jm. Radziwiłła
wojewody wileńskiego*

	Obolany	–	$\frac{1}{8}$
	Trapuże	–	$\frac{1}{8}$
	Hołowacze	–	$\frac{1}{4}$
	Gawrańce	–	$\frac{1}{2}$
<u>Wsie</u>	Stawarele	–	$\frac{3}{4}$
	Macelany	1	–
	Rudzie	–	$\frac{1}{2}$
	Myssojedy	–	$\frac{1}{4}$
	Kowalewszczyzna	–	$\frac{1}{4}$
<u>Zaścianki</u>	Tołoczki	–	$\frac{1}{4}$

*Jo. księżęcia jm. Massalskiego
biskupa wileńskiego*

	Korzeniewszczyzna	–	$\frac{1}{2}$
	Łotoczki	–	$\frac{3}{4}$
<u>Wsie</u>	Wackieluny	–	$\frac{3}{4}$
	Sietrzańce	1	–

*W. jejm. pani Hryniewiczowy
starościnej upeckiej*

<u>Dwór</u>	Gierejsze	1	$\frac{1}{2}$
<u>Wieś</u>	Gierejsze	1	$\frac{1}{2}$
	Degutyńce	1	$\frac{1}{2}$
<u>Zaścianki</u>	Karklinie	1	$\frac{1}{2}$
	Szlininie	1	$\frac{1}{2}$

*W. jejm. pani Chmielewskiej
mostowniczy brasławskiej*

<u>Wieś</u>	Wazgielańce		
<u>Zaścianek</u>	Krywaniszki		

[l. 239v]

Dysydentów ani żadnych innych sekt, prócz Moskalów domów 2, żydowskich domów 7, nie ma, i bóżnic swoich mieszkający we wsiach nie mają. Mogił oparkanionych znajduje się 3, inne nie oparkanione przy każdej własnie wsi znajdują się. Doktora ani felczera, tudzież kaplic prywatnych nie ma. Ubogich prawdziwie dwóch w parafii znajduje się, a włączających się liczba niepewna.

SZKOŁA

Szkoła parafijalna z przyczyny niedostatku drzewa nie jest według rozkazu zabudowana, ale na szkołę wyznaczone miejsce w pewnym domu miasteczkowym, wolnym i wygodnym. Dyrektora umyślnego nie ma, lecz organista uczy. Parafijanie posyłający dzieci opłacają uczącemu małe quantum. Wszystkich uczących się, atoli dzieci mieszczan i kmiecich znajduje się teraz 17. Nauki zaczynają się z rana, a kończą się wieczorem. Uczą się czytać i pisać i nie są używani do żadnych robót.

Sum żadnych temu kościołowi legowanych ani dokumentów, ani biblioteki, jako się wyżej wyraziło, prócz ksiąg własnych terażniejszego plebana, nie ma.

Ks. Andrzej Lenartowicz dziekan brasławski,
pleban taurogiński i tauropilski, wizytator generalny, mp.
[l. 241]¹

¹ l. 240-240v – tuščias.